

A Független Rendészeti Panasztestület 83/2014. (IV. 16.) számú állásfoglalásának ismertetése

I.

A Független Rendészeti Panasztestülethez¹ fordult panaszával az a férfi, aki társaival kukoricacímert lopott, emiatt azonban súlyos alapjogsérelmet megvalósító rendőri intézkedést kellett elszenvednie.

A panaszos jogi képviselője útján vett részt az eljárásban, aki a társaság valamennyi tagját ért sérelmekről beszámolt beadványában – ugyanakkor mivel a Testület az érintettek vonatkozásában elkülönített eljárásban hozta meg állásfoglalásait, jelen cikk kizárólag a panaszossal kapcsolatos állításokat ismerteti.

A panaszos négy társával egy nem saját tulajdonukban álló kukoricaföldről gyűjtött kukoricacímert. A társaság a leszedett címereket teherautóval akarta elszállítani, azonban cselekményüket rendőri intézkedés szakította félbe. Az intézkedés kezdetén, a teherautó sofőrjének igazoltatása után a panaszos a rendőrök jelenlétében levette felsőrészét, mert melege volt – a panaszbeadvány szerint a rendőrök egyike agresszív jelzők kíséretében azonnal megkérdezte tőle, hogy „neki vetkőzik-e”, illetve roma származása miatt kezdte szidalmazni. Ezt követően a rendőr ököllel gyomorszájon ütötte, miközben a másik kezével rátámaszkodott, majd álló helyzetben, figyelmeztetés nélkül hátrabilincselte kezeit. Mivel a társaság tagjai a panaszos saját tulajdonú gépkocsijával érkeztek a helyszínre, a rendőr elkérte a panaszostól az autó kulcsait. A panaszos a kulcsokat nem tudta átadni, mert azokat a teherautót vezető férfinak odaadta, aki pedig igazoltatása után azonnal távozott a helyszínről. A kulcs eltűnése a rendőrt láthatóan feldühítette, ezért a panaszost jobb oldalán, bor-

¹ A továbbiakban: Testület.

datájékon többször megrúgta. A rendőr bakancsot viselt. Ezt követően megfogta a bal vállát (valószínűleg folytatni kívánta a bántalmazást), ekkor társa szólta rá, hogy fejezze be. A panaszost a történetet követően utasították, hogy feküdjön le, amely utasításnak ő a hátára fordulva eleget tett. Mindez három rendőr jelenlétében történt, az intézkedés folyamán később azonban több járőrautó, és egy civil gépkocsi is a helyszínre érkezett. A panaszosnak kis idő elteltével hasára kellett fordulnia, amire állítása szerint úgy utasították, hogy egy másik rendőr – akinek pontos személyleírását a beadvány az intézkedésben részt vevő valamennyi rendőr személyleírásával egyetemben tartalmazza – lábfejevel bal deréktájt megalázó módon megbökte. Ezt követően a rendőrök intézkedtek a terület tulajdonosának feltalálása érdekében. Az intézkedés során a panaszos ruházatát átvizsgálták, mobiltelefonját elvették.

A panaszos és társai a nők kivételével mindeközben hason fekve, hátrabilincsel kézzel feküdtek a tűző napon, kb. két-két és fél órán keresztül. Ennyi idő alatt fény derült rá, hogy az elkövetési érték nem haladja meg a szabálysértési értékhatárt, amely a panaszbeadványban foglaltak szerint érezhetően enyhítette a rendőrök hozzáállását. Egy később kiérkező, civil ruhát viselő nyomozó jöttére a panaszost felsegítették, és odavitték a saját gépkocsija csomagtartójához, ahol kiderült, hogy a csomagtartó nem lett teljesen lezárva. A csomagtartóban talált elszíneződött címerekből a rendőrök arra következtettek, hogy azokat a panaszos és társai egyéb helyszínekről tulajdonították el, ezért egyikük ordítva vont felelősségre a panaszost, majd egy címerrel kétszer szemén vágta. Ezt követően újra lefektették, majd kinyitották és átkutatták a gépkocsit, végül pedig ismét felállították (immáron az intézkedés végéig). Mivel csak a panaszosnál volt személyi igazolvány, a többiek adatait bemondás alapján ellenőrizték le rádióan.

A panaszost társaival kb. fél három körül szállították be a történet helye szerint illetékes rendőrkapitányságra, 3 külön járőrautóval. A kapitányságon az intézkedés alá vont személyeket az előtérben ültették le, továbbra is hátrabilincsel kezekkel. A panaszos mindeközben fültanúja volt az öt cipőorrával oldalba bökö rendőr és kollégája beszélgetésének: a rendőr azt mondta a mellettük nyíló irodában, hogy a panaszos és társai ellenálltak, ezért orvost kell hívni. A helyszínre érkező civil orvos a panaszost egy irodahelyiségben vizsgálta meg, a vizsgálat közben azonban a megalázó bánásmódot tanúsító rendőr is mindvégig a szobában tartózkodott. A panaszos a körülmények ellenére közölte, hogy megrúgták a jobb oldalán, és arról is tájékoztatta az orvost, hogy a jelenlévő rendőr kollégája volt az elkövető.

A panasz szerint a hozzátartozók értesítésére a rendőrök határozott kérés ellenére sem adtak lehetőséget, illetve tudomásuk szerint azt mondták a panaszos és társai rokonságának, hogy már „elszállították őket”, amikor még a kapitányságon tartózkodtak. A panaszos és társai azt is jelezték, hogy élelmezésre igényt tartanak,

azonban az ételhez csak kb. 20 óra 30 perc körüli időben jutottak hozzá. Ekkor öten együtt összesen kaptak fél kiló kenyeret és kb. 5–10 dkg párizsot.

A társaság tagjait kb. 23 óra 15 perckor szállították át a megyei rendőr-főkapitányság fogdájára, a szabálysértési őrizet foganatosítására. A bíróság két nappal később jogerősen figyelmeztetésben részesítette őket.

A panaszos szabadlábra helyezését követően haladéktalanul felkereste házi orvosát, hogy láteléletet készíttessen. A házi orvos mellkas-röntgenre utalta be, amely másnap a VII. borda dislocatio nélküli ferde törését igazolta. A jogi képviselő állításai igazolásául beadványához csatolta a hivatkozott orvosi dokumentumokat, és kérte a Testület eljárásának lefolytatását.

II.

A panaszos által előadott sérelmek kapcsán a Testületnek mindenekelőtt abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az Rtv.² rendelkezései értelmében a beadvány valamennyi elemének vizsgálatára rendelkezik-e jogszabályi felhatalmazással.

A Testület az irányadó jogszabályi rendelkezések értelmében³ egyetlen állítást zárt ki vizsgálatából: a hozzátartozóknak az előállított személyek hollétét illetően adott tájékoztatást a Testület úgy értékelte, hogy az a panaszos hozzátartozóinak tisztességes eljáráshoz való jogát érintette, ezért megállapította, hogy a beadvány ezen részét nem az arra jogosultak terjesztették elő.

Érdemben a Testület elsőként az előállítás jogszerűségének kérdésével foglalkozott. Mivel a megküldött rendőrségi dokumentáció szerint a panaszost az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontjának II. fordulata⁴ alapján állították elő, a Testületnek először

² 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (a továbbiakban: Rtv.). A Testület eljárását az intézkedés idején hatályos jogszabályi rendelkezéseket alapul véve folytatta le.

³ Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése szerint akinek a IV–V. Fejezetben – a 46/A–46/C. § kivételével –, valamint a VI. Fejezetben meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette, választása szerint

- a) panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez vagy
- b) kérheti, hogy – amennyiben a panasz elintézése nem tartozik más eljárás hatálya alá – panaszát a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően, az érintett rendőri szerv kilététől függően
 - ba) az országos rendőrfőkapitány,
 - bb) a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója vagy
 - bc) a terrorizmust elhárító szerv főigazgatójabírálja el.

⁴ Az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontja szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a szabálysértést az abba hagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elközbzás alá eső dolgot kell visszatartani.

azt kellett értékelnie, hogy az Rtv. megjelölt szakasza megfelelő jogalapja lehetett-e az intézkedésnek – azaz a konkrét helyzetben felmerült-e olyan szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésének gyanúja, amely kapcsán az eljárás azonnal lefolytatható volt, és amely elégséges jogalapot szolgáltatott az intézkedéssel megvalósult jogkorlátozásra. A jelentések tanúsága szerint a helyszínre érkező rendőrök szabálysértés elkövetésén, a kukoricacímerek tépkedése és teherautóra rakódása közben érték tetten a panaszost és társait, ezért intézkedtek elfogásuk és előállításuk iránt. A panaszos meghallgatása során elismerte a történeteket, de úgy nyilatkozott, hogy nem volt tudomása arról, hogy cselekményük szabálysértésnek minősül.⁵ A leszedett kukoricacímer értéke alapján a Testület megállapította, hogy a történetek az elzárással is büntethető tulajdon elleni szabálysértés⁶ megállapítására adhattak alapot. Mivel a Szabs. tv. tetten érés esetén az elzárással is büntethető szabálysértés elkövetésekor lehetővé teszi a szabálysértési őrizet és a bíróság elé állítás alkalmazását⁷, jelen esetben pedig a tettenérés feltételei fennálltak, a Testület megállapította, hogy a rendőri intézkedés pillanatában adott volt az eljárás azonnali lefolytatásának lehetősége, ezért az előállítás jogalapja nem okozott jogsérelmet.

Mivel azonban az Rtv. 33. § (2) bekezdésében meghatározott előállítási okok nem kötelező jelleggel írják elő az előállítást, hanem mérlegelési jogot engednek az intézkedő rendőrnek, a Testület vizsgálta az Rtv. 15. §-ban meghatározott arányosság követelményének⁸ a megvalósulását. Tekintettel arra, hogy a rendőrök a cselekmény egyszerű megítélése miatt a panaszos bíróság elé állítását kívánták kezdeményezni, amelynek az imént kifejtettek szerint fennálltak a feltételei, a Testület

⁵ Ezzel összefüggésben a Testület fontosnak tartja hangsúlyozni: nem abban a kérdésben foglal állást, hogy a panaszos követett-e el bűncselekményt, szabálysértést vagy sem, hanem csupán abban, hogy az adott helyen és időben rendelkezésére álló adatok alapján a rendőr gondolhatta-e azt, hogy panaszossal szemben felmerül a bűncselekmény, szabálysértés elkövetésének – a megalapozott gyanú szintjénél alacsonyabb fokú – gyanúja.

⁶ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. tv. (a továbbiakban: Szabs. tv.) 177. § (1) bekezdésének a) pontja szerint tulajdon elleni szabálysértést követ el az, aki ötvezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli.

⁷ Szabs. tv. 73. § (1): „A rendőrség szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén a tetten ért eljárás alá vont személyt gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából őrizetbe veheti. A tettenérésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a szabálysértés helyszínéről elmenekült elkövetőt a rendőrség az elkövetéstől számított negyvennyolc órán belül elfogja.” 124. § (1) bekezdés: „a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt őrizetbe vett személyt a rendőrség a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából a bíróság elé állítja”.

⁸ A rendelkezés értelmében „a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”, továbbá „több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár”.

álláspontja szerint az előállítás megfelelt az arányosság követelményeinek, ezért az előállítás a panaszos személyes szabadsághoz való jogát nem sértette. A Testület a panaszosok beadványának függvényében előállítás esetén rendszerint vizsgálja az időtartam jogszerűségét, jelen esetben ugyanakkor a panaszos előállítása beolvadt az elrendelt szabálysértési őrizet időtartamába, így a Testület külön vizsgálatot erre nézve nem folytatott le.

A panaszossal szemben a rendőrök az intézkedés során kényszerítő eszközöket is alkalmaztak, ezért az állásfoglalás ezek igénybe vételének jogszerűségével is foglalkozott. A Testület ennek során figyelembe vette az Rtv. 15. §-ában rögzített, korábban már hivatkozott arányossági kritériumot, valamint az Rtv. egyéb, a kényszerítő eszközök használatát szabályozó rendelkezéseit.⁹

A testi kényszer és a bilincs jogszerűségének értékelésekor a Testület egyazon problémával szembesült: a rendőrségi dokumentáció és a panaszos beadványa a lehető legteljesebb mértékig ellent mondott egymásnak abban a tekintetben, hogy a panaszos viselkedése indokolta-e a kényszerítő eszközök alkalmazását. A panaszbeadvány szerint ellenszegülésről szó sem volt, a panaszos társaival együtt önként alávetette magát a rendőri intézkedésnek – ehhez képest a jelentések szerint a panaszos agresszív hangnemben beszélt az őt igazoltató rendőrrel, és az intézkedés megkezdésére támadó mozdulattal reagált, ami a testi kényszer, illetve a bilincs használatát egyaránt indokolhatta. Ráadásul a Testület azt sem hagyhatta figyelmen kívül, hogy míg a jelentések a tetten ért elkövetők agresszív viselkedéséről általánosságban számolnak be, a panaszost egyedüliként név szerint megemlítik, és külön is leírják az általa tett támadó, fenyegető mozdulatokat, hangsúlyozva, hogy esetében a késedelem veszélyei miatt előzetes figyelmeztetésre sem volt lehetőség. Mivel olyan bizonyíték, amely a tényállás megnyugtató tisztázására alkalmas lett volna, nem állt rendelkezésre, a Testület nem juthatott más következtetésre, mint hogy a panaszos emberi méltóságához és testi integritáshoz való jogának sérelme a kényszerítő eszközök alkalmazása miatt nem volt megállapítható. Figyelembe véve, hogy a Testület már a bilincselés jogszerűségének kérdésében sem tudta a tényállást egyértelműen

⁹ Rtv. 16. §: „a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható”.

Rtv. 61. § (1): „a kényszerítő eszköz alkalmazására az érintettet – ha az eset körülményei lehetővé teszik – előzetesen figyelmeztetni kell”.

Rtv. 47. §: „a rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat”.

Rtv. 48. §: „a rendőr a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására vagy d) ellenszegülésének megtörésére bilincset alkalmazhat”.

feltárni, nem vizsgálta a bilincseléshez kapcsolódó egyéb részkérdéseket, úgymint a bilincselés módját és a bilincselés időtartamát.

A panaszbeadvány legsúlyosabb állításai a panaszos bántalmazására vonatkoztak – ezzel kapcsolatban a Testület eljárását töretlen gyakorlatának és hatáskörének megfelelően kizárólag a panaszost esetlegesen ért alapjogsérelem feltárására tekintettel folytatta le, és az intézkedő rendőrök büntetőjogi felelősségét nem vizsgálta.

A beadvány nem jogszabályi felhatalmazáson túllépő testi kényszerről számolt be, hanem egyértelműen szándékos bántalmazásként írja le a történeteket. A tényállás felderítése során a Testület kizárólag a panaszos és a rendőrkapitányság vezetőjének tájékoztatására, valamint a megküldött orvosi dokumentációra támaszkodhatott. A panaszos állításait a kapitányság vezetője cáfolta, és állítását alátámasztandó megküldte a kapitányságon készült orvosi véleményt, amely szerint a panaszoson a vizsgálat időpontjában külsérelmi nyom nem volt látható. Az orvosi vélemény fel tüntette, hogy a panaszos szerint hasát ütés érte, ezzel kapcsolatban azonban egyebet nem közölt. A Testület kézhez kapta továbbá a panaszos szabadon bocsátását követően néhány órán belül elvégzett orvosi vizsgálat során kiállított látleletet is, mely rögzíti a panaszos rendőrségi bántalmazásra vonatkozó állítását, fájdalmait, illetve a rendőrségen készült vizsgálati lappal ellentétben, a rajta látható külsérelmi nyomokat. A látlelet ezen része szerint a panaszos bal vállán két helyen 5x3 cm-es, illetve 4 cm-es átmérőjű szuffúzió volt látható, részben kék, részben zöld színű. A panaszos bal csuklóját fájlalta, de azon duzzanat nem volt észlelhető. Jobb alsó VII–VIII-as bordája érzékeny volt. A látleletet készítő orvos bordafelvételre küldte a panaszost. A kórisme a jobb mellkasfél zúzódása, a sérülés gyógytartama 8 napon belüli. A másnap készült borda röntgenvizsgálat a panaszos jobb oldali VII-es bordáján, a központi hónaljvonalban ferde törést észlelt.

A tényállás feltárásához a Testület az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatát hívta segítségül,¹⁰ amely szerint, ha egy személy a hatóságok őrizerébe kerül és rajta az ezen idő alatt sérülések keletkeznek, megfordul a bizonyítási teher, és a hatóságokra, illetve az érintett államra hárul, hogy valószínű magyarázatot adjon a sérülés okát illetően.

A Testület mindemellett egybevetette a panaszos előállításakor, illetve a szabadon bocsátásakor készített orvosi dokumentumokat, és arra a következtetésre jutott, hogy a két irat ellentmondása csupán látszólagos. A látlelet és a rendőrkapitányságon készített orvosi vélemény abban a tekintetben nem mondott ellent egymásnak, hogy a panaszos bordáinál külsérelmi nyom nem volt látható – bár a panaszos bordáinál érzékenységet jelzett, és a bántalmazás tényére a rendőrkapitányság

¹⁰ Lásd például: Selmouni kontra Franciaország, Ribitsch kontra Ausztria és Tomasi kontra Franciaország.

orvosának is utalt, a törés kimutatása csak a később elvégzett röntgenvizsgálattal volt lehetséges.

Figyelembe véve, hogy a panaszos már a rendőrkapitányságon sérelmezte a bántalmazás tényét, amely mellett később is következetesen kitartott, a bordasérülésre vonatkozó állítását pedig kétséget kizárólag alátámasztotta a lehető legkorábbi időpontban elkészített röntgenfelvétel, a Testület elfogadta a panaszos állítását, miszerint rajta a sérülések a rendőrség őrizetében eltöltött idő (a helyszíni intézkedés) alatt keletkeztek. Az iratok között a panaszos által bizonyíthatóan elszenvedett sérülés indokára a rendőrkapitányság magyarázattal nem szolgált, a bántalmazás cáfolatán kívül mindössze annyit rögzítettek, hogy a panaszoson külsérelmi nyom nem volt látható. A Testület a fentiek túlmenően állásfoglalásában arra is felhívta a figyelmet, hogy noha a látélet szerint a panaszos 8 napon belüli gyógytartamú sérüléseket szenvedett, a röntgenvizsgálat megállapításainak fényében ez a minősítés nyilvánvalóan nem állja meg a helyét. A fentiek alapján a Testület megállapította a panaszos testi épséghez való jogának súlyos fokú sérelmét.

A rendőrségről a Testület részére megküldött dokumentumok alátámasztották a panaszos arra vonatkozó állítását, hogy az orvosi vizsgálat helyszínéül szolgáló irodahelyiségben a vizsgálat során rendőrök is tartózkodtak. A Testület gyakorlata szerint nem tekinti automatikusan jogszerűtlennek az ilyen eljárást, ugyanakkor a rendőri jelenlétet az orvosi vizsgálatban olyan többletkorlátozásként értékeli, amelyre a szükségesség és arányosság elvének megfelelő külön indok szolgálhat jogalapul. Az állásfoglalás ezzel összefüggésben felhívta a figyelmet a kínzás megelőzésére létrejött európai bizottság (CPT) vonatkozó ajánlására¹¹, amely szerint a fogvatartottak orvosi vizsgálata – hacsak az érintett orvos kifejezetten nem kéri – nem történhet az állomány tagjainak jelenlétében. Mivel a rendelkezésre álló iratok szerint az orvos egyáltalán nem kérte a rendőri jelenlétet és a dokumentáció sem utalt arra, hogy a panaszos együttműködési készségével a vizsgálat során probléma lett volna, a Testület az orvosi vizsgálat körülményei miatt a panaszos emberi méltóságához való jogának súlyos fokú sérelmét is megállapította.

A panaszos sérelmezte a helyszíni intézkedés eltúlzottan hosszú időtartamát. A beadványban foglaltak szerint a panaszost a helyszínen órákon keresztül várakoztatták, pedig az intézkedés közben több járóautó érkezett, amelyek alkalmasak lettek volna az intézkedés alá vont személyek elszállítására. A beadvány szerint a helyszínen semmilyen halaszthatatlannak minősülő nyomozati cselekmény nem történt, amely a panaszos jelenlétét indokolta volna – főként nem két órán keresztül. A Testület az intézkedés pontos időtartamát a rendőri jelentésekből tudta meg-

¹¹ CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2009, <http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf> (lásd a dokumentum 51. pontját).

állapítani, amelyek szerint az intézkedés 11 óra 45 perckor kezdődött, a társaság tagjai pedig 14 órakor érkeztek meg a rendőrkapitányságra. A jelentések szerint ezen időtartam alatt a következőkre került sor: a helyszínen meghallgatták a panaszost és társait, valamint a gépkocsi vezetőjét, majd a férfiakat az ellenállásuk miatt megbilincseltek, és az ügyelet utasítására megvárták a bűnügyi szemlebizottságot, akikkel átvizsgálták a gépkocsit, illetve kiderítették a kukoricatábla tulajdonosának kilétét, akit a helyszínen egyúttal nyilatkoztattak arról, hogy adott-e engedélyt a panaszosnak és társainak a kukoricacímerek leszedésére. Ezt követően a teherautó sofőrjével elszállították a címereket a gyógynövénytelepre, ahol lemérték azt az értéket meghatározása céljából. Amikor ez megtörtént, foganatosították a panaszos és társai előállítását. Mivel a tulajdonos nyilatkoztatása nélkül nem lehetett eldönteni a helyszínen, hogy történt-e jogsértés, azt elkövetési értéket pedig feltétlenül szükséges volt megállapítani annak tisztázásához, milyen eljárást indítsanak a rendőrök a panaszossal szemben, a Testület a rendőrség eljárását megfelelőnek találta, így megállapította, hogy a helyszíni intézkedés hossza a panaszos tisztességes eljárás-hoz való jogát nem sértette.

A Testület az Rtv. 13. §-ának (3) bekezdése¹², illetve a 17. § (1) bekezdése¹³ alapján vizsgálta a mobiltelefonok elvételét. A rendőrségi iratok szerint a mobiltelefonok folyamatos csörgése miatt az eljáró rendőrök a telefonokat kikapcsoltatták, és a ruházatátvizsgálás végrehajtásakor a szolgálati jármű motorházának tetejére tetették az intézkedés alá vontakkal. A Testület a hasonló ügyekre nézve irányadó gyakorlatát az Rtv. két hivatkozott szakaszának együttes értelmezésével alakította ki: olyan esetekben, amikor a rendőri intézkedés célját veszélyezteti, ha az intézkedés alá vont személy ellenőrizetlenül lép kapcsolatba valakivel (pl.: nem zárható ki, hogy bűntársát értesíti a tetten ért elkövető), úgy a telefon az Rtv. alapján elvehető, hiszen az intézkedés eredményes végrehajtását akadályozza. Ha ilyen körülmény az adott helyzetben nem áll fent, úgy a telefonhasználat korlátozásának nincsen jogalapja. Jelen esetben a rendőrség előadása szerint a társaság telefonjainak folyamatos csörgése akadályozta az intézkedést. A Testület meggyőződése szerint meglehetősen valószínűtlen az a helyzet, hogy az intézkedés alá vont személyek telefonjai egyszerre és folyamatosan csörögjenek, ezért nem fogadta el a rendőrség által hivatkozott körülményt, hogy a panaszos(ok) előállítására történő várakozást akadályozta, vagy veszélyeztette volna a telefonhasználat. Ezt a döntést támasztotta alá, hogy

¹² Az Rtv. 13. § (3) bekezdése értelmében, ha a rendőrt az intézkedés megtételében tárgy akadályozza, azt eltávolíthatja, vagy az akadályt más módon elháríthatja, az ezzel okozott kárért a rendőrségnek az intézkedés alapjául szolgáló cselekményben véten károsultat kártalanítania kell.

¹³ Az Rtv. 17. § (1) bekezdése szerint a rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

valamennyi feltételezett elkövető a helyszínen volt, így az összebeszélés veszélye sem állt fent, valamint mindez a cselekmény jogi minősítésére és megítélésére semmilyen befolyással nem volt. A Testület meggyőződött róla, hogy a telefonhasználat korlátozásához nem álltak fenn a szükséges feltételek, ezért kimondta, hogy a jogalap nélküli jogkorlátozás a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogát sértette.

A szolgálati fellépés szabályainak megtartását illetően a Testület érdemi következtetéseket levonni nem tudott, mivel a panaszos és az intézkedő rendőrök előadásai egymással a lehető legteljesebb ellentmondásban álltak. A megfelelő tájékoztatások közlésével kapcsolatban¹⁴ tehát a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme nem volt megállapítható.

A gépjármű átvizsgálását a Testület nem találta aggályosnak a tisztességes eljáráshoz való jog szempontjából. A kapitányságvezető tájékoztatása szerint a gépkocsi átvizsgálásának jogalapját az Rtv. 29. §-ának (6) bekezdésében foglaltak¹⁵ képezték, tekintettel arra, hogy a panaszos által elkövetett cselekmény bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúját alapozta meg, mellyel a Testület is egyet tudott érteni.

A fentiek mellett a panaszos egy sor egyéb, kifejezetten az előállítás körülményeihez kapcsolódó sérelmet is előadott, melyeket a Testület együtt vont vizsgálat alá. A jogi képviselő állítása szerint például nem teljesült az eljárás során az az Rtv. 33. §-ának (4) bekezdésében foglalt követelmény, amely szerint az előállítottat az előállítás okáról tájékoztatni kell – mivel azonban ezt a rendőrkapitányság állománya cáfolta, és nem állt rendelkezésre semmiféle egyéb bizonyíték, a Testület az érintett tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét nem tudta megállapítani.

Nem volt megfelelő továbbá a panaszos szerint a rendőrkapitányságon a Szolgálati Szabályzat alapján¹⁶ biztosított élelmezés sem, mivel egyrészt az intézkedés kezdeté-

¹⁴ Az Rtv. 20. § (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt köteles nevét, azonosító számát, illetve az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Ez alól egyetlen eset kivétel, nevezetesen, ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, ebben az esetben ugyanis az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket megtenni.

¹⁵ Az Rtv. 29. §-ának (6) bekezdése szerint a rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi.

¹⁶ A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 31. §-ának (11) bekezdése szerint „a személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést foganatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy élelemmel történő ellátásáról. A fogvatartott személy étkezése az előállító helyiségben történik. Az étel kiosztását a felügyelet ellátó rendkívüli őr végzi. Ha a rendkívüli őr nem rendelkezik az étel kiosztásához szükséges élelmiszerhigiéniai alapismereti vizsgával és érvényes egészségügyi könyvvel, akkor az élelmiszer kicsomagolását nem végezheti. Ilyen esetben a fogvatartottat előrecsomagolt élelmiszerral és az annak elfogyasztásához szükséges egyszer használatos evőeszközökkel kell ellátni.”

től számítva csak mintegy 9 óra múlva kapta meg, ráadásul mennyiségében sem volt elegendő. A tényállást a Testület itt egy a panaszos által kitöltött nyilatkozat alapján oldotta fel, amelyen a panaszos aláírásával megerősítve akként nyilatkozott, hogy nem kér élelmezést. Mivel arra utaló körülmény nem merült fel, hogy a panaszosnak nem állt volna módjában elolvasni, mit ír alá, illetve hogy fenyegetés hatására töltötte volna ki a nyomtatványt a fenti tartalommal, a Testület megállapította, hogy a panaszos emberi méltóságához való joga az élelmezéssel összefüggésben nem sérült.

Hasonló következtetésre jutott a Testület a hozzátartozó értesítésével kapcsolatos nyilatkozatot megvizsgálva. A jogi képviselő szerint a panaszosnak nem biztosítottak lehetőséget arra, hogy hozzátartozóit értesítse, holott erre az Rtv. szerint joga lett volna.¹⁷ Mivel a panaszost az általa kitöltött és aláírt nyilatkozat szerint a hozzátartozó értesítésének lehetőségéről megfelelően nyilatkoztatták, csak ő az értesítésre nem tartott igényt, a Testület megállapította, hogy tisztességes eljáráshoz való joga nem szenvedett sérelmet.

Összefoglaltan értékelt továbbá a Testület a rendőri fellépés panaszbeadványban előadott azon elemeit, melyek alkalmasak voltak arra, hogy a panaszost emberi mivoltában megalázzák. A Testület ezen pontban az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdésére¹⁸ és a 16. § (4) bekezdésére¹⁹ való tekintettel együtt vizsgálta azokat a panaszosi sérelmeket, amelyeket a panaszos megalázóként írt le: így a panaszos tűző napon történő, több órás térdeltetését, majd hasaltatását, a felsőrésének levétele miatti szidalmazását, cipőorral való megbökését és azt az incidenst, amikor állítólag őt az egyik rendőr egy kukoricacímerral kétszer szemén vágta. Ezen pontban vizsgálta a Testület azon kifogást is, mely szerint az intézkedés folyamán végig jellemző volt a trágár és sértő/rasszista tartalmú hangnem a rendőrök részéről. A panaszos állításait a kapitányságvezető pontról pontra cáfolta, mondván, hogy az intézkedés kulturált és emberséges volt, ráadásul a panaszos esetében szóba sem került, hogy lehasaljon, mivel hűvös helyen, ülő helyzetben kellett várakoznia – ennyi, egymásnak ellentmondó adat alapján a rendőri bánásmód emberi méltóságot sértő volta nem volt megállapítható.

¹⁷ Az Rtv. 18. § (1) bekezdése alapján a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalos vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.

¹⁸ Az Rtv. 2. §-a (1) bekezdésének második mondata szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

¹⁹ Rtv. 16. § (4): „a rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.”

A jogi képviselő beadványában szereplő egyes elemek álláspontja szerint felvették annak a gyanúját, hogy az intézkedő rendőrök eljárásuk során a panaszos és társai roma származása miatt elfogultak voltak velük szemben. A részrehajlásmentes intézkedés követelményét az Rtv. 13. § (2) bekezdése írja elő.²⁰ A rendőri fellépés ezen követelmény értelmében az érintettel szemben nem lehet hátrányosabb (vagy előnyösebb) pusztán azért, mert személye – akár a személyes körülményei, akár valamely társadalmi csoporthoz tartozása miatt – a rendőr számára ellenszenves (vagy rokonszenves). A rendőrt megillető törvényes jogosítványok esetleges részrehajló alkalmazását a Testületnek a fenti rendelkezésen kívül azért is vizsgálnia kell, mert az Rtv. 92. §-a szerint a Testület az alapjogsérelem megállapításáról dönt, ebbe a körbe pedig az Alaptörvény²¹ XV. cikk (2) bekezdésében rögzített, hátrányos megkülönböztetést tilalmazó rendelkezés is beletartozik, vagyis az a követelmény, hogy a rendőrség jogtalan megkülönböztetés nélkül éljen a rendelkezésére álló jogszabályi felhatalmazásokkal. A részrehajlás vizsgálatakor a Testület ugyanazzal a nehézséggel szembesült, mint gyakorlatában számos egyéb alkalommal: mivel a rendőri jelentések szerint az intézkedés alá vont személyek a jogszabályokban előírt bánásmódban részesültek, önmagában pedig abból, hogy a helyszínen valamenyny (akár ellenérdekű) tanú vallomását felvették, a Testület érdemi következtetést nem tudott levonni, a részrehajlás Rtv. 13. §-ában foglalt tilalmának megsértése, és ezáltal a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme, illetve az egyenlő bánásmód követelményének megsértése nem volt megállapítható.

III.

Tekintettel arra, hogy a Testület a panaszos előállításának aránytalansága, valamint a bilincs jogalap nélküli alkalmazása miatt súlyos alapjogsérelemet állapított meg az ügyben, az Rtv. vonatkozó rendelkezései szerint²² megküldte állásfoglalását az országos rendőrfőkapitánynak.

Az országos rendőrfőkapitány a panaszeljárást a panaszbeadvány elkészítése miatt végzéssel megszüntette, amellyel kapcsolatban jelen cikk szerzője indokoltnak lát néhány észrevételt megfogalmazni.

²⁰ Ennek alapján „a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni”.

²¹ Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény).

²² Az Rtv. 93/A. §-ának (6) bekezdése szerint „a Testület a panaszt kilencven nap alatt vizsgálja meg. A Testület az állásfoglalását külső befolyástól mentesen alakítja ki. A Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók számára.”

A végzés arra hivatkozik, hogy a panaszos egy 2013. július 1-jén foganatosított intézkedéssel szemben élt panasszal, július 22-én, tehát a rendőri intézkedéstől számított 21. napon, a rendelkezésére álló 20 napos határidő túllépésével²³, ezért a Ket. 31. § (1) a) pontja²⁴ értelmében a hatóság az eljárás megszüntetése mellett döntött.

A végzés a Ket. szabályai alapján rendelkezik az eljárás megszüntetéséről, a panasz benyújtására irányadó határidő számításakor ugyanakkor nincs tekintettel a Ket. rendelkezéseire. A Ket. a végzésben idézni elmulasztott 65. §-ának (3) bekezdése szerint, ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen a hatóságnál a munka szünetel, a határidő a legközelebbi munkanapon jár le. A panasz előterjesztésére nyitva álló 20 napos határidő július 21-én járt volna le, amely a panasz előterjesztésének évében vasárnapra, tehát munkaszüneti napra esett, melyen a panaszosnak lehetősége sem volt beadványának előterjesztésére. Az Rtv. 93/A. § értelmében az országos rendőrfőkapitány eljárása közigazgatási hatósági eljárás, amelyre a Ket. valamennyi szabálya vonatkozik – így a határidő számítására irányadó a 65. § (3) bekezdése is. A fenti okfejtés alapján tehát egyértelműen megállapítható, hogy az országos rendőrfőkapitány megszüntetést kimondó végzése nem megalapozott.

A fentiek mellett szükséges megjegyezni, hogy a panaszos beadványát a Testületnél terjesztette elő, melynek eljárására a Ket. rendelkezései egyáltalán nem vonatkoznak. Figyelemmel arra, hogy az Rtv. a határidő megállapítására nézve részletes eljárási szabályokat nem állapít meg, a Testület saját hatáskörben hoz döntést a munkája során felmerülő eljárási kérdésekben. Jelen ügyben a Testület a panasz befogadása és érdemi vizsgálata mellett döntött, az országos rendőrfőkapitány azonban ezt a döntést felülbírált, annak ellenére, hogy a panaszos beadványát eredetileg nem az országos rendőr-főkapitányságon terjesztette elő. Mindennek alapján az is erősen kétséges, hogy miután a Testület egy adott beadványt eljárási szempontból vizsgálatra alkalmasnak talál, milyen jogi alapon vizsgálja felül az országos rendőrfőkapitány újra a beadvány elkészítését.

A végzéssel szemben fellebbezésnek helye nincs, ugyanakkor a bírósági felülvizsgálat lehetősége nyitva áll – a Testületnek arról nincsen hivatalos tudomása, hogy a panaszos ezt igénybe vette-e.

²³ Rtv. 93. § (1): „A Testülethez a panaszt az intézkedéstől, ha pedig a panasz előterjesztője az őt ért jogsérelemlről később szerzett tudomást, ettől az időponttól számított húsz napon belül lehet előterjeszteni.”

²⁴ A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2014. évi CXL. tv. (a továbbiakban: Ket.) 31. § (1) a): „A hatóság az eljárást megszünteti, ha a 30. § alapján a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasításának lett volna helye, az elutasítási ok azonban az eljárás megindítását követően jutott a hatóság tudomására.”